

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk

w sprawie **R. G. i J. S.**

uniewinnionych od czynu z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 218 § 1a k.k.

w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,

w Izbie Karnej w dniu 9 maja 2022 r.

kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego
(na niekorzyść)

od wyroku Sądu Okręgowego w R.

z dnia 9 września 2020 r., sygn. akt III Ka [...],

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego

w R. z dnia 2 marca 2018 r., sygn. akt II K [...],

1. oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;

**2. obciąża oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego W. P.
kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Subsydiarnym aktem oskarżenia W. P. oskarżył:

R. G. o to, że

„w okresie po 20 października 2008r. do 24 lutego 2014r. w miejscowości S., województwo [...] przekraczając uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków służbowych jako funkcjonariusz publiczny wykonując czynności w sprawach z zakresu prawa pracy uporczywie i złośliwie naruszał prawa pracownicze wynikające ze stosunku pracy łączącego W. P. ze Starostwem Powiatowym w [...] polegające

na odmowie ponownego przyjęcia do pracy, dyskryminowania, nie sporządzenia w terminie, pomimo takiego obowiązku dokumentacji dotyczącej wypadku przy pracy jakiemu uległ W. P. i działaniu tym samym na szkodę interesu prywatnego oraz interesu publicznego”,

tj. o czyn z art. 231 § 1 k.k. z art. 218 § 1 a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

J. S. o to, że

„w okresie po 20 października 2008 r. do 24 lutego 2014 r. w miejscowości S., województwo [...] przekraczając uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków służbowych J. S. jak funkcjonariusz publiczny wykonując czynności w sprawach z zakresu prawa pracy uporczywie i złośliwie naruszał prawa pracownicze wynikające ze stosunku pracy łączącego W. P. ze Starostwem w [...], polegające na odmowie ponownego przyjęcia do pracy, dyskryminowania i działaniu tym samym na szkodę interesu prywatnego oraz interesu publicznego”,

tj. o czyn z art. 231 § 1 k.k. z art. 218 § 1 a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w R. wyrokiem z dnia 2 marca 2018 r., sygn. Akt II K [...], uniewinnił obu oskarżonych od popełnienia zarzuconych im czynów.

Apelację od tego wyroku wniósł oskarżyciel posiłkowy subsydiarny W. P. na niekorzyść oskarżonych R. G. i J. S.. Zaskarżył go w całości i zarzucił:

„naruszenie przepisów prawa materialnego art. 231 § 1 kk przez niewłaściwą wykładnię i błędne przyjęcie, że oskarżeni R. G. i J. S. w okresie objętym aktem oskarżenia jako funkcjonariusze publiczni - Starosta [...] i Wicestarosta [...] nie przekroczyli swoich uprawnień oraz nie dopełnili swoich obowiązków służbowych wykonując czynności z zakresu prawa pracy wobec podległego mu pracownika W. P., gdyż występowali w sferze prywatnoprawnej w zakresie dominium i ich czynności nie podlegały zakresowi przedmiotowemu znamion ustawowych przepisu art. 231 § 1 kk w sytuacji kiedy art. 231 § 1 kk nie ogranicza odpowiedzialności za nadużycie władzy wyłącznie do sfery publicznoprawnej. Oskarżeni są funkcjonariuszami publicznymi i działając w sferze związanej z pełnioną przez siebie funkcją realizując czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do W. P. przekroczyli swoje uprawnienia i nie dopełnili obowiązków przez niezgodne z

prawem rozwiązania z nim umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony, niezgodne z prawem wypowiedzenie mu warunków pracy i płacy, nie przywrócenie go do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy mimo prawomocnych wyroków Sądu Rejonowego w R., niezgodne z prawem ukaranie W. P. karą nagany,

- naruszenie przepisów prawa materialnego art. 218 § 1a i § 2 kk przez niewłaściwą wykładnię i błędne przyjęcie, że oskarżeni R. G. i J. S. w okresie objętym aktem oskarżenia jako funkcjonariusze publiczni - Starosta [...] i Wicestarosta [...] nie naruszali w sposób złośliwy i uporczywy prawa pracowniczych oskarżyciela subsydiarnego W. P. wynikających ze stosunku pracy w sytuacji kiedy:

a) w wyniku rozwiązania w dniu 20.10.2008 r. przez Starostę [...] R. G. umowy o pracę z W. P. wyrokiem z dnia 4 lipca 2011 r. sygn. akt. IV P [...] Sąd Rejonowy w R. orzeka o przywróceniu go do pracy oraz zasądza na jego rzecz wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy

b) w wyniku wypowiedzenia w dniu 18.04.2012 r. przez Starostę [...] R. G. warunków pracy i płacy wyrokiem z dnia 16 listopada 2012 r. sygn. akt. IV P [...] W. P. zostaje przywrócony do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy,

c) postanowieniem z dnia 28 czerwca 2012 r. sygn. akt. IV Po [...] Sąd Rejonowy w R. wezwał dłużnika Starostwo Powiatowe w [...] kierowane przez Starostę [...] R. G. do wykonania wyroku SR w R. z dnia 4 lipca 2011 r. przez przywrócenie wierzyciela W. P. do pracy w Starostwie Powiatowym w [...] na dotychczasowych warunkach pracy wyznaczając dłużnikowi 10 dniowy termin,

d) postanowieniem z dnia 20 września 2013 r. sygn. akt. IV Po [...] Sąd Rejonowy w R. wezwał dłużnika Starostwo Powiatowe w [...] kierowane przez Starostę [...] R. G. do wykonania wyroku SR w R. z dnia 16.11.2012 r. sygn. akta. IVP [...] poprzez przywrócenie wierzyciela W. P. do pracy w Starostwie Powiatowym w [...] na dotychczasowych warunkach pracy wyznaczając dłużnikowi 10 dniowy termin,

e) prawomocnym wyrokiem z dnia 20 marca 2015 roku sygn. akt. IV P [...] Sąd Rejonowy w R. uchylił nałożoną na oskarżyciela subsydiarnego W. P. przez Starostę [...] R. G. karę nagany i obciążył kosztami pozwanego, czyli Starostwo Powiatowe w [...],

f) prawomocnym wyrokiem Sąd Rejonowy w R. w dniu 5 czerwca 2013 r. sygn. akt IV P [...] kolejny raz nakazał przywrócić W. P. do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy.

g) Starostwa [...] R. G. nie powołał zespołu powypadkowego, mimo że dnia 13 kwietnia 2013 r. W. P. uległ wypadkowi w pracy, a zdarzenie to zostało uznane przez komisję powypadkową powołaną po nakazie Państwowej Inspekcji Pracy za wypadek przy pracy,

h) Starosta [...] R. G. po stawieniu się W. P. do pracy w dniu 7 listopada 2011 r. po prawomocnym wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 4 lipca 2011 r. pozostawił go przez około 2 miesiące, co wynika z kart pacy, bez zakresu obowiązków, podporządkowania pracowniczego, zaopatrzenia w podstawowe akcesoria do pracy w miejscu pracy. Brak możliwości świadczenia pracy trwa także po powrocie W. P. ze zwolnienia lekarskiego dnia 18 kwietnia 2012 r., kiedy to otrzymuje od R. G. kolejne wypowiedzenie warunków pracy i płacy za trzy miesięcznym okresem wypowiedzenia i propozycją objęcia niższego stanowiska z niższą grupą zaszeręgowania w Wydziale [...],

i) pomiędzy kolejnymi rozprawami w sprawie o sygn. akt. IV P [...] zawisłej przed Sądem Rejonowym w R. za zgodą oskarżonego R. G. jako pracodawcy zwołano w Starostwie Powiatowym w [...] zebranie świadków występujących w tej sprawie, podczas którego rozdawano im pozew i odpowiedź pozwanego (oskarżonego R. G.) i instruowano, co mają mówić.

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść orzeczenia przez przyjęcie, że oskarżony R. G. i J. S. w okresie objętym aktem oskarżenia jako funkcjonariusze publiczni - Starosta [...] i Wicestarosta [...] nie naruszali w sposób złośliwy i uporczywy praw pracowniczych oskarżyciela subsydiarnego W. P., mimo że niezgodnie z prawem R. G. rozwiązał z

nim umowę o pracę zawartą na czas nieokreślony, niezgodne z prawem wypowiedział mu warunki pracy i płacy, nie przywrócił go do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy mimo prawomocnych wyroków Sądu Rejonowego w R., niezgodne z prawem ukarał W. P. kara nagany, nie powołał komisji powypadkowej oraz, że podjęli aktywne działania mające na celu przywrócenie W. P. do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy gdyż jako członkowie Zarządu Powiatu przygotowali i poddali pod obrady Rady Powiatu uchwałę Zarządu Powiatu nr [...] z dnia 23 listopada 2011 r. w sprawie przyjęcia projektu uchwały Rady Powiatu w [...] w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Starostwa Powiatowego w [...] w sytuacji, kiedy w aktach sprawy zalega kilka prawomocnych wyroków Sądu Rejonowego w R. stanowiących dowód na uporczywe i złośliwe naruszanie licznych praw pracowniczych oskarżyciela subsydiarnego, a R. G. i J. S. jako radni Rady Powiatu w [...] głosowali za odrzuceniem zmian regulaminu organizacyjnego Starostwa Powiatowego tworzącego dla W. P. stanowisko pracy po prawomocnym wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 4 lipca 2011 r.”

Autor apelacji wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie i uznanie winnych obu oskarżonych zarzucanych im czynów,

ewentualnie

uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 9 września 2020 r., sygn. akt III Ka [...], utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego wyroku wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego, zaskarżając go w całości. Zarzucił „rażącą obrazę prawa materialnego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to art. 231 kodeksu karnego, przez przyjęcie przez Sąd Okręgowy braku podstaw do obejmowania kwalifikacją kumulatywną przestępstwa z art. 231 § 1 kk jako pozostającego w okolicznościach sprawy poza zakresem znamion ustawowych, pomimo że przepisy kodeksu karnego nie ograniczają odpowiedzialności za nadużycie władzy wyłącznie do sfery publicznoprawnej. Odpowiedzialność za

powyższe przestępstwo w sferze cywilnoprawnej może mieć miejsce wówczas, gdy funkcjonariusz przekracza uprawnienia lub niedopełnia obowiązków w tej sferze w związku z pełnioną przez siebie funkcją i w związku z powyższym uprawniony jest wniosek, że Starosta [...] jak i Wicestarosta [...] działali jako funkcjonariusze publiczni w związku z pełnioną przez siebie funkcją realizowali czynności ze stosunku prawa pracy z pracownikami Starostwa Powiatowego, te uprawnienia realizowali w ramach pełnionych przez siebie funkcji. Gdyby nie byli odpowiednio Starostą lub Wicestarostą nie mieliby tych uprawnień. Działali oni na szkodę zarówno interesu prywatnego tj. interesu W. P. jak i interesu publicznego, gdyż swoim działaniem narażali na szkody finansowe Starostwo Powiatowe - Powiat [...].”.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna.

Na wstępie należy podkreślić, iż zgodnie z art. 519 k.p.k. kasacja może być wniesiona, co do zasady, od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego, zaś z treści art. 523 § 1 k.p.k. wynika, że ten nadzwyczajny środek zaskarżenia może podnosić zarzuty wskazujące na uchybienia wymienione w art. 439 k.p.k. albo inne rażące naruszenia prawa, jeżeli mogły one mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Oznacza to, że zarzuty kasacyjne winny odnosić się do orzeczenia sądu odwoławczego, zaś ich treść musi wskazywać na rażące naruszenie prawa, którego dopuścił się ten sąd. Skarżącego obciąża dodatkowo obowiązek wykazania, że podniesione zarzuty mogły mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Kasacja wniesiona przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego warunków tych nie spełnia.

W rozpoznawanej sprawie przypomnieć też wypada, że skoro kasacja została wniesiona przez podmiot fachowy, to powinna być mu znana zasada

zawarta

w art. 434 § 1 k.p.k., a więc reguła ustanawiająca zakaz reformationis in peius. Lektura kasacji wskazuje, że autorowi kasacji wyraźnie ona umknęła, ponieważ nie respektuje on wymagań skierowanych pod adresem podmiotu fachowego formułującego zarzut na niekorzyść oskarżonych z jednoczesnym przywołaniem wypowiedzi Sądu odwoławczego i merytorycznego. To pomieszanie materii powoduje, że tak skonstruowany zarzut nie przełamuje gwarancji wynikających z omawianej regulacji i nie daje Sądowi Najwyższemu możliwości rozważania uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Ponadto lektura wyroku oraz jego uzasadnienia wskazuje na to, że Sąd drugiej instancji utrzymując w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji, nie stosował prawa materialnego, co wykluczyło możliwość obrazy regulacji prawnej o tym charakterze. Natomiast rozpoznając tożsamy zarzut apelacji oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego (połączony, niestety z próbą podważenia ustaleń faktycznych, co jest oczywiście niedopuszczalne, ale zrozumiałe przy konstruowaniu zarzutu przez podmiot niefachowy), Sąd Okręgowy w R., oceniając zachowanie obu oskarżonych, uznał, że brak jest podstaw do obejmowania kwalifikacją kumulatywną przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. jako pozostającego w okolicznościach sprawy poza zakresem znamion ustawowych (s. 7 uzasadnienia). Tym samym przedstawiona w zarzucie kasacyjnym wypowiedź tylko w części nie pochodziła od Sądu drugiej instancji. Natomiast autor kasacji, gdyby chciał skutecznie zarzucić błąd w rozumowaniu Sądu w tej kwestii, powinien zarzucić obrazę art. 433 § 2 k.p.k., czego jednak nie uczynił.

Podsumowując, Sąd odwoławczy, oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy, w żadnym stopniu nie obraził art. 231 § 1 k.k.

Niezależnie od tego, zupełnie na marginesie podnieść należy, że pogląd prezentowany przez Sąd Rejonowy w R., iż osoba posiadająca status funkcjonariusza publicznego może występować w różnych rolach, tj. działać w sferze publicznoprawnej, realizując funkcje władcze (imperium), jak też w sferze prywatnoprawnej (dominium) nie jest poglądem odosobnionym. Znajduje potwierdzenie np. w doktrynie, gdzie prezentowane jest stanowisko wskazujące na

to, że wypełnienie znamion przestępstwa z art. 231 k.k. może nastąpić tylko w dziedzinie działalności służbowej i obejmować może tylko te czynności, które mają charakter służbowy i dotyczą osób lub dóbr, w stosunku do których sprawca występuje jako funkcjonariusz publiczny, a co za tym idzie, występuje w roli imperium państwa (zob. więcej A. Barczak-Oplustil, Agnieszka; red. A. Zoll, Art. 231. W: Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz). Tego również nie dostrzegł lub nie chciał dostrzec skarżący i pod pozorem obrazy prawa materialnego zaatakował ustalenia faktyczne, co jest zabronione na etapie postępowania kasacyjnego i powinno być podstawą elementarnej wiedzy każdego fachowego podmiotu, sporządzającego nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Stąd też zarzut sformułowany w kasacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego nie mógł zostać uwzględniony.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.